

تجزیه و ترکیب

قرآن کریم

جلد چہار دہم
حزب چہار دہم قرآن

بقلم

فاطمہ ناظم زمر دی

ناظم زمردی، فاطمه، ۱۳۱۵ -

تجزیه و ترکیب قرآن کریم / بقلم فاطمه
ناظم زمردی - تهران : فاطمه ناظم زمردی ، ۱۳۸۲ -
ج ۱۲

ISBN 964-06-3931-1 (دوره) - ISBN

964-06-3925-7 (ج ۱) - ISBN 964-06-3926-5 (۲)

ISBN 964-06-3927-3 (ج ۳) - ISBN

964-06-3928-1 (ج ۴) - ISBN 964-06-3929-X (۵)

ISBN 964-06-3930-3 (ج ۶) - ISBN

964-06-5300-4 (ج ۷) - ISBN 964-06-5301-2 (۸)

ISBN 964-06-5302-0 (ج ۹) - ISBN

964-06-5303-9 (ج ۱۰) - ISBN 964-06-7800-7 (۱۱)

ISBN 964-06-7801-5 (ج ۱۲) - ISBN

964-06-7802-3 (ج ۱۳) - ISBN 964-06-7803-1 (۱۴)

ج ۱۲

فهرست نویسی بر اساس اطلاعات فیبا.

ج ۱۰، ۱۱، ۱۲، ۱۳، ۱۴، ۱۵ (چاپ اول: ۱۳۸۵)

۱- قرآن - صرف و نحو - الف . عنوان .

۲۹۷/۱۵۳

ت ۸۲/۷/۸۲ BP

۸۲۰۲۶۷۴۵ م

کتابخانه ملی ایران

تجزیه و ترکیب قرآن کریم / سوره آل عمران (جلد چهاردهم)

نویسنده : فاطمه ناظم زمردی

ناشر : نویسنده

نوبت چاپ : اول

تیراژ : ۵۰۰

قطع و صفحه : رجلی (A4)، نهم + ۹۴

قیمت :

تلفن : ۶۶۴۲۵۳۶۸ - ۹۱۲۱۵۴۵۰۱۵ - ۲۶۱-۲۲۲۳۰۸۷

شابک : ۹۶۴-۰۶-۷۸۰۳-۱ (جلد چهاردهم)

964-06-7803-1

۹۶۴-۰۶-۳۹۳۱-۱ دوره یکصد و بیست و یکم

964-06-3931-1

فهرست جلد چهاردهم تجزیه و ترکیب قرآن کریم

عنوان	صفحه	عنوان	صفحه
پیشگفتار	آیه ۱۵۷ و ۱۵۸	آیه ۱۲۱۷ (۶۳)	
مقدمه	آیه ۱۵۸ و ۱۵۹	آیه ۱۲۱۸ (۶۴)	
علامه اختصاری	آیه ۱۵۹ و ۱۶۰	آیه ۱۲۲۲ (۶۸)	
	آیه ۱۶۰ و ۱۶۱	آیه ۱۲۲۴ (۷۰)	
	آیه ۱۶۱ و ۱۶۲	آیه ۱۲۲۷ (۷۱)	
	آیه ۱۶۲ و ۱۶۳	آیه ۱۲۲۹ (۷۵)	
	آیه ۱۶۳ و ۱۶۴	آیه ۱۲۳۰ (۷۶)	
	آیه ۱۶۴ و ۱۶۵	آیه ۱۲۳۳ (۷۹)	
***	آیه ۱۶۶	آیه ۱۲۳۶ (۸۲)	
	آیه ۱۶۶ و ۱۶۷	آیه ۱۲۳۷ (۸۳)	
سوره آل عمران	آیه ۱۶۷ و ۱۶۸	آیه ۱۲۴۲ (۸۸)	
	الف	آیه ۱۲۴۴ (۹۰)	
آیه ۱۳۴	(۱) ۱۱۵۵		
آیه ۱۳۴ و ۱۳۵	(۲) ۱۱۵۶		
آیه ۱۳۶	(۶) ۱۱۶۰		
آیه ۱۳۶ و ۱۳۷	(۷) ۱۱۶۱		
آیه ۱۳۷ و ۱۳۸	(۹) ۱۱۶۳		
آیه ۱۳۸ و ۱۳۹	(۱۰) ۱۱۶۴		
آیه ۱۳۹ و ۱۴۰	(۱۱) ۱۱۶۵		
آیه ۱۴۰ و ۱۴۱	(۱۴) ۱۱۶۸		
آیه ۱۴۱ و ۱۴۲	(۱۵) ۱۱۶۹		
آیه ۱۴۳	(۱۷) ۱۱۷۱		
آیه ۱۴۴	(۱۹) ۱۱۷۳		
آیه ۱۴۴ و ۱۴۵	(۲۲) ۱۱۷۶		
آیه ۱۴۵ و ۱۴۶	(۲۶) ۱۱۸۰		
آیه ۱۴۶ و ۱۴۷	(۲۸) ۱۱۸۲		
آیه ۱۴۷ و ۱۴۸	(۳۱) ۱۱۸۵		
آیه ۱۴۸ و ۱۴۹	(۳۳) ۱۱۸۶	***	
آیه ۱۴۹ و ۱۵۰	(۳۴) ۱۱۸۸		
آیه ۱۵۰ و ۱۵۱	(۳۵) ۱۱۸۹	ضمائم	
آیه ۱۵۱ و ۱۵۲	(۳۷) ۱۱۹۱		
آیه ۱۵۲ و ۱۵۳	(۴۲) ۱۱۹۶		
آیه ۱۵۵	(۵۵) ۱۲۰۹		
آیه ۱۵۵ و ۱۵۶	(۵۷) ۱۲۱۱	صفحات قرآن مربوط به (۴) چهار صفحه	
آیه ۱۵۷	(۶۲) ۱۲۱۶	حزب (جلد) چهاردهم	

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

پرورد گارا !

ستایش تو را که آغاز بی آغاز و انجام بی انجامی •
تویی که بچشم در غمی آیی و به اندیشه در غمی گنجی •
تویی که این جهان و هر چه در اوست بیافریده ای و همه را بدان راه که خواسته ای بداشته ای •
تویی که هر هست در برابر بود تو نیست باشد و هر نیست به فیض بود تو هست •

پرورد گارا !

ستایش تو را که به هرستودنی سزاواری •
تویی که ستودنت - چنانکه باید - از کسی بر نیاید و گزاردن حق شکرت هیچکس نتواند •
ستایش تو را که سرگشتگان شام تار گمراهی را به فروغ پیام آسمانیت ، به صبح نیکبختی رهنمون شدی •

پرورد گارا !

درود تو بر پاکترین و گزیده ترین آفرید گانت « محمد ص » که او را دل تجلی گه خویش کردی و بر صدر کائنات نشاندی •
درود تو بر یار پیدا و نهان او و پاره ی تن و جان او « علی ع » که قبله ی سالکانش کردی و نور دیده ی عارفان و آرام دل عاشقان •
درود تو بر همه ی سوخته جانان و شکسته دلان کویت ، آنها که از بود و نبود بریدند و از دو جهان تنها مهر تو گزیدند ، جز خواست تو نخواستند و جز پسند تو نپسندیدند •

پرورد گارا !

میان تو و این کمینه پیمان رفت تا همت به کار تو کند و غمی از دریای جذبه و شور کلام مجیدت بر سینه ی گداخته تشنگان تو بيفشانند •

خدایا ! تو میدانی که به جان بر سر پیمان است ، ولی دریغ که نادان است و در گزاردن حق کلامت ناتوان ، پس به مهر خود یاریش کن ، از دهش خویش توانایش ده ، کار بر او آسان ساز ، سینه اش فراخی بخش ، اندیشه اش رسایی ده ، خامه اش روان گردان ، گره از سخنش بگشای و یاورش باش تا پیمان به جای آرد ، که تو پیمان شکنان را دوست نمی داری •

خدایا ! راهی که بر آتش داشته ای باریک است و پیش پا تاریک ، رونده بیمار است و رفیق دشوار ، ای چاره ی هر ناچار ، این افتاده به خود مگذار ، او را بر آور و به پای دار •

طی سی و هشت سال تعلیم و تعلم بدون وقفه بدرستی در باطنم که بی مایگی و بی میلی دانش آموزان و دانشجویان به تحصیل زبان عربی تا حدی است که گمان میکنند راه برای آموختن عربی مسدود و دریای بسیار خروشان است که شنا در آن محال و اظهار علاقه بآن مشت بر سندان کوفتن است. « فراموش نمیکنم تعبیر دانش آموزی را که میگفت: " از من بخواهند با دو دست و پا بر هوا از چهارراه سرچشمه حرکت کنم و دور میدان امام بگردم ولی نخواهند که پیرامون آموختن عربی بر آیم زیرا مقتضای آن آسان و این بسی مشکل است و باین جهت ما دانش آموزان هرچند معلم و استاد زیر دستی هم در عربی داشته باشیم دل بآموختن نمی بندیم زیرا میدانیم جز اتلاف وقت و تضییع عمل و کوفتگی مغز از این خرمن گوشه ای بر نخواهیم داشت »

باید دید چرا گرایش نوجوانان و جوانان سرزمین ما نسبت به فراگیری این زبان فصیح و بلیغ بسیار اندک و در حد انجام تکلیف و کسب نمره ی قبولی در آزمونهای مختلف میباشد ؟ و سال به سال نیز از میزان آن کاسته میشود ، در حالیکه زبان عربی گذشته از آن که کتاب آسمانی و ایدئولوژی ماست ، بیش از پنجاه درصد از واژه های مورد استفاده در ادبیات فارسی را نیز به خود اختصاص داده است . پس باید دید عیب از کجاست ؟ و راه چاره چیست ؟ اگر بخوایم کامل شرح دهیم کتابی خواهد شد جداگانه و مقدمه درطول و تفصیل از ذی المقدمه و اصل پیش افتاده از مقصود باز میمانیم و فقط به دو مورد اشاره میشود :

الف: با کمال اندوه و اعتذار صریحاً میتوان گفت کتابهای عربی دبیرستانها باعث گشته که دانش آموزان عربی را گردنه ی متعذر العبور انگاشته بآن بدین واز آموختن ازش سرد و مأیوس شوند زیرا تکلیف شده که طابق النعل بالنعل کتابها تدریس شود تا دچار مسئولیت نگردند خواه وقت کافی یا غیر کافی باشد و چه دانش آموز بفهمد و بگذرد و یا نفهمیده ورق زند .

ب: با روشی که تاکنون معمول بوده و هست در هر مبحثی معنی را وسیله ی شناختن لفظ قرار داده از مغز به پوست میرسند ، مثلاً از روز اول معنای اسم و فعل و حرف معنای مبتداء و خبر و فاعل و مضاف الیه و غیره را طریق تشخیص اسم و فعل و یا شناختن فاعل و غیره... . . . شناخته اند و این نیز در روزگاری که محو محسوساتند از پیشرفت کار میکاهد و دانش پژوهان را خسته و ملول میسازد . کارشناسان مسایل آموزشی را اعتقاد بر این است که ایجاد انگیزه و علاقه در افراد نسبت به موضوعی خاص ، مستلزم شناخت کامل آنها از موضوع مورد نظر است . شکی نیست که کمیت و کیفیت قواعد پیچیده و مستحکم ادبیات عرب آن را به دریای بیکرانی از علم و معرفت بدل ساخته است اما این بدان معنی نیست که با روشهای صحیح و دقیق ناخدایان کشتی های فرهنگی نتوان به اعماق آن نفوذ کرد و از کرامات آن بهره مند شد .

با استفاده از تجربه ی چندین ساله در امر تدریس میتوان گفت علت دوری جوانان از فراگیری این علم ، عدم شناخت آنها نسبت به واژه های عربی و جایگاه آنها در جمله و در نتیجه عدم درک صحیح از مفاهیم مورد نظر در ادبیات عرب میباشد و کتابها و جزواتی هم که در این راستا منتشر شده اند نیاز علمی جوانان را بطور کامل بر طرف نمیکند .

با مضمونیکه گفته شد نویسنده فهمید با روش فوق کاری از پیش فیبرد بفکر افتاد طریقه ی تدریس عربی را تغییر دهد و با دوکار باندیشه ی خود جامعه ی عمل پوشید و خوشبختانه به نتیجه ی حیرت انگیز رسید و آن نتیجه این بود :

” تجزیه و ترکیب قرآن “ که آن بر دو اصل مبتنی است :اول - مواد تدریس - دوم - روش تدریس (و عبارت دیگر چه قواعد از تجزیه و ترکیب را باید آموخت ؟ و چگونه باید آموخت ؟) جواب سؤال اول - « آموختن کلیات » و جواب سؤال دوم - « راه لفظ و مشاهده است . پس بطور خلاصه :

مبنای این روش رسیدن به معنی است از راه لفظ و عبارت دیگر روش مشاهده میباشد .

بر این اساس ، احساس نیاز به مجموعه ی کاملی که به تجزیه و ترکیب واژه های مورد استفاده در متون عربی بپردازد و به عبارتی آنرا ” تفسیر ادبی “ کند مرا بر آن داشت تا کتاب حاضر را که مشتمل بر یکصد و بیست (۱۲۰) جلد میباشد به حول و قوه الهی به انجام رسانم . در این مجموعه سعی بر این است که کلمات بکار گرفته شده در آیات قرآن به ترتیب از اولین سوره مورد تجزیه و ترکیب قرار گیرد تا الگوی کاملی باشد برای استفاده ی آموزگاران پدر امر تدریس و دانش پژوهان در امر تحصیل زبان و ادبیات عرب و محققان در امر پژوهش موضوعات مورد نظر در متون عربی مرجع به ویژه کتاب مقدس قرآن مجید .

امید است با اتکال به خداوند حکیم با قرا ر دادن این مجموعه در کنار کتب درسی دانش آموزان و دانش پژوهان و آموزش عمیق و درک صحیح کلمات عربی بکار رفته در متن قرآن که کتاب هدایت است ، جوانان و نوجوانان سرزمین ما با علاقه ی بیشتری به فراگیری این زبان کار آمد روی آورند .

پروردگار !!

این کوشش ناچیز که به کار تو رفته است ، به دهش بزرگ خویش پذیرا شو و آن را وسیله ی بخشایش این بنده بدوژنسهار خواهی کن ، که اگر سیه روئی او از حد بیرون است ، بزرگواری تو نیز چنان است و تو کار هیچ کارورزی راتباه نمیکنی .

خدایا ! تو خود گواهی که او را اگر چه پای قصور بوده است سر تقصیر نبوده است و هماره دل به مهر تو - ای مهربانتر از هر مهربان - گرم داشته و به کوی تو سر گذاشته تا مگر دمی به لطف بر او بر نگری و به پیش چشم دلش رخ بر گیری و خرمن جاننش به شرار خویش در گیری ، پس بر او رحمت آور و از او در گذر و ببخشای که تو همچنان که بر زبان آن پاک پاکان و زینت بندگان رفته است « بیش از آنکه در پی کیفر باشی خوش می داری که ببخشایی » .

خدایا! خدایا این بنده ات میداند که سخت ناپاک است و بخشایش تورا درخور نه ، پس پروردگارا تو را نه به زبان خویش ، که به زبان آن پاکمرد که این نامه به نام نامی او کرده است ، باز میخواند .

خدایا ! به حرمت رنجهای او و رنجهای همه ی جانهای پاک که جز بتو نیاند ، یشیدند و جز در برابر تو سر فرو نیاوردند و در این راه سختیها به هیچ ضمرند و آزار ها به جان خریدند ، براین بنده ات به رحمت بنگر و دل او را از آلائش بپیرای و به زیور پاکیزگی بیارای که تو جز به دلهای پاک خانه نمیکنی .

در خاتمه مصرانه از همه ی محققان محترم درخواست میکنم که موارد ضعف و اشتباه این کتاب را با نظر لطف و محبت یادآوری فرموده و در ترمیم و جبران آن براین بنده منت نهند .

وَمَنْ يَتَوَكَّلْ عَلَى اللَّهِ فَهُوَ حَسْبُهُ — فاطمه ناظم زمردی

اردیبهشت ۱۳۸۱

***** در این نوشته تعابیری از قرآن ، لهج البلاغه ، صحیفه سجادیه به وام آمده است .